

Ιστορία Γ΄ Δημοτικού

**Από τη Μυθολογία
στην Ιστορία**

Τετράδιο Εργασιών

Τόμος 2ος

**Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 /
Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:**

**«Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων
εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

**Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ
*Πρόεδρος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου***

**Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων
βιβλίων και παραγωγή
υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού
με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το
Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»**

**Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας**

Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδ. Ινστιτ.

**Αναπληρωτής Επιστημ. Υπεύθ. Έργου
Γεώργιος Οικονόμου**

Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδ. Ινστιτ.

**Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από
το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και
25% από εθνικούς πόρους.**

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Στρατής Μαϊστρέλης,

Εκπαιδευτικός Δ.Ε.

Ελένη Καλύβη, *Εκπαιδευτικός Π.Ε.*

Μαρίνα Μιχαήλ, *Εκπαιδευτικός Δ.Ε.*

ΚΡΙΤΕΣ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Ευστάθιος Πελαγίδης,

Καθηγητής Παν. Δ. Μακεδονίας

Απόστολος Καραπαπάς,

τ. Σχολικός Σύμβουλος

Ελένη Οικονομοπούλου,

Εκπαιδευτικός

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Γεωργία Ρογάρη, *Φιλολόγος*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Γιάννης Παπαγρηγορίου,

Σύμβουλος Π.Ι.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ
Αναστασία Παμουτσόγλου,
Πρόεδρος Ε.Θ.Π.Ι.

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ
«ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ –
MULTIMEDIA A.E.»

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ

Ομάδα Εργασίας
Αποφ. 16158/6-11-06 και
75142/Γ6/11-7-07 ΥΠΕΠΘ

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Στρατής Μαϊστρέλης
Ελένη Καλύβη Μαρίνα Μιχαήλ**

**Ιστορία Γ΄ Δημοτικού
Τετράδιο Εργασιών**

**Από τη Μυθολογία
στην Ιστορία**

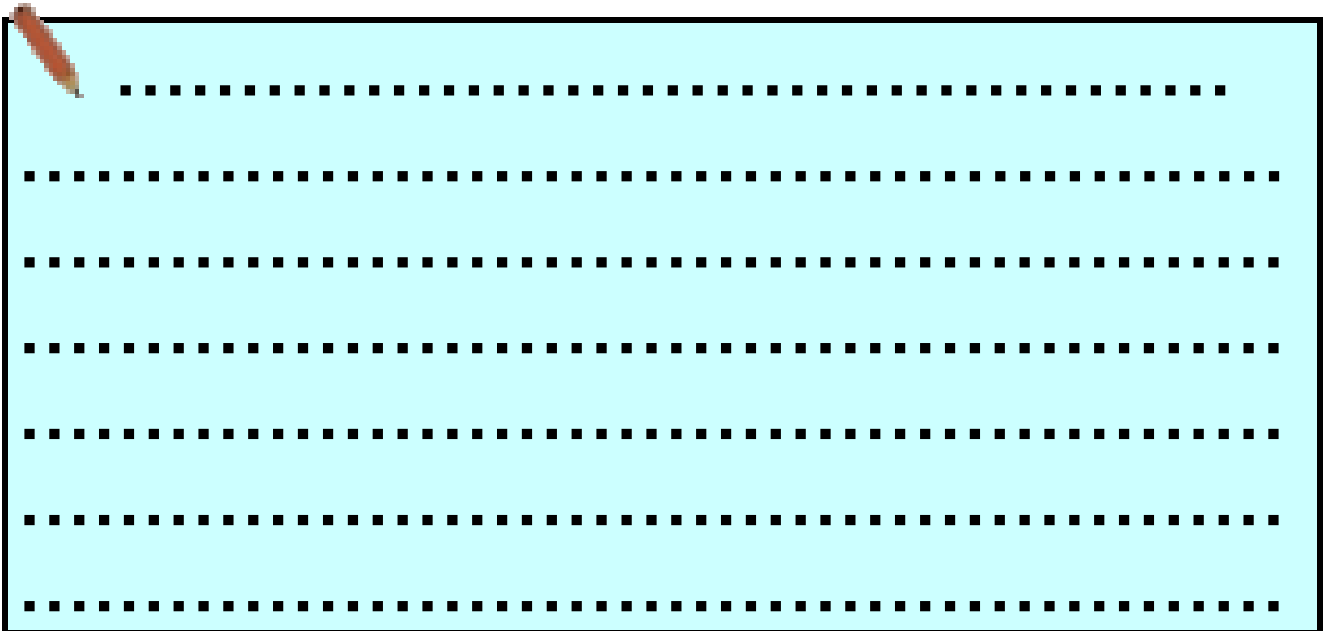
Τόμος 2ος

ΕΝΟΤΗΤΑ 6

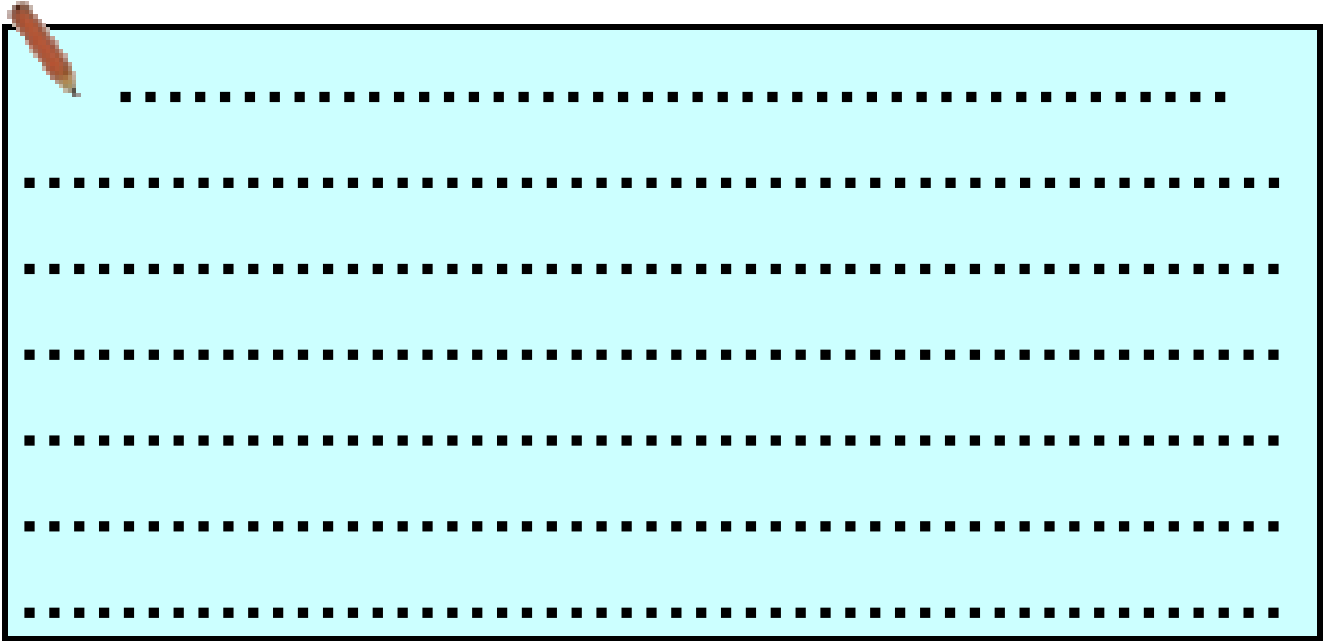
ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ

1. Στους Κίκονες, στους Λωτοφάγους και στους Κύκλωπες

1. Διαβάζω το κείμενο 2 και
χαρακτηρίζω τον Οδυσσέα.

2. Διαβάζω τη νεοελληνική παράδοση (κείμενο 3) και βρίσκω κοινά στοιχεία με τις περιπέτειες του Οδυσσέα στη σπηλιά του Πολύφημου.

3. Αν ήσουν εσύ στη θέση του Οδυσσέα, πώς θα αντιμετώπιζες τον Πολύφημο;

2. Στον Αίολο, στους Λαιστρυγόνες και στο νησί της Κίρκης

1. Γιατί νομίζεις ότι το πλοίο που εικονίζεται εδώ ονομάστηκε «Αίολος»;

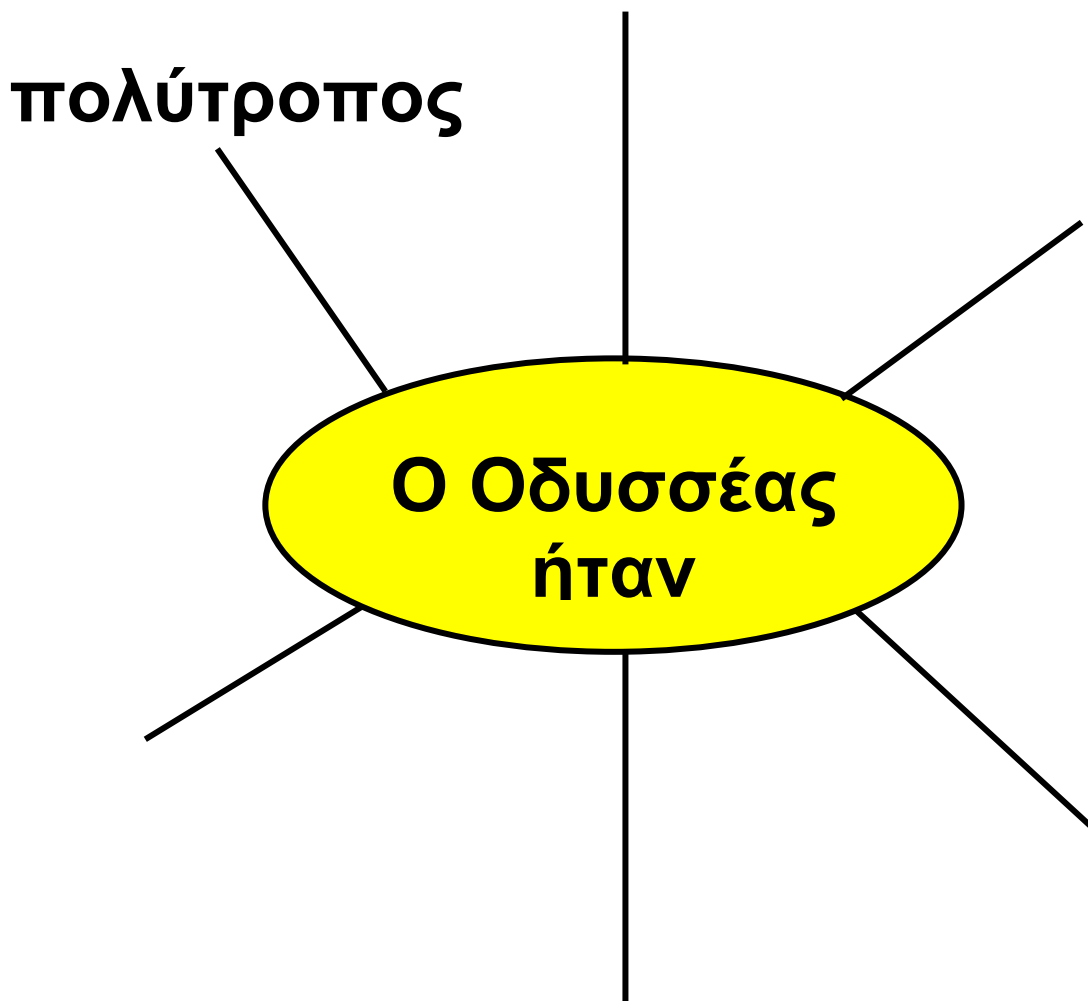
2. Τι εννοούμε σήμερα, όταν λέμε τη φράση *άνοιξε ο ασκός του Αιόλου*;
Υπογραμμίζω τη σωστή απάντηση.

α) Παρουσιάζονται νέες ευκαιρίες.

β) Προκαλείται αναστάτωση και ταραχή.

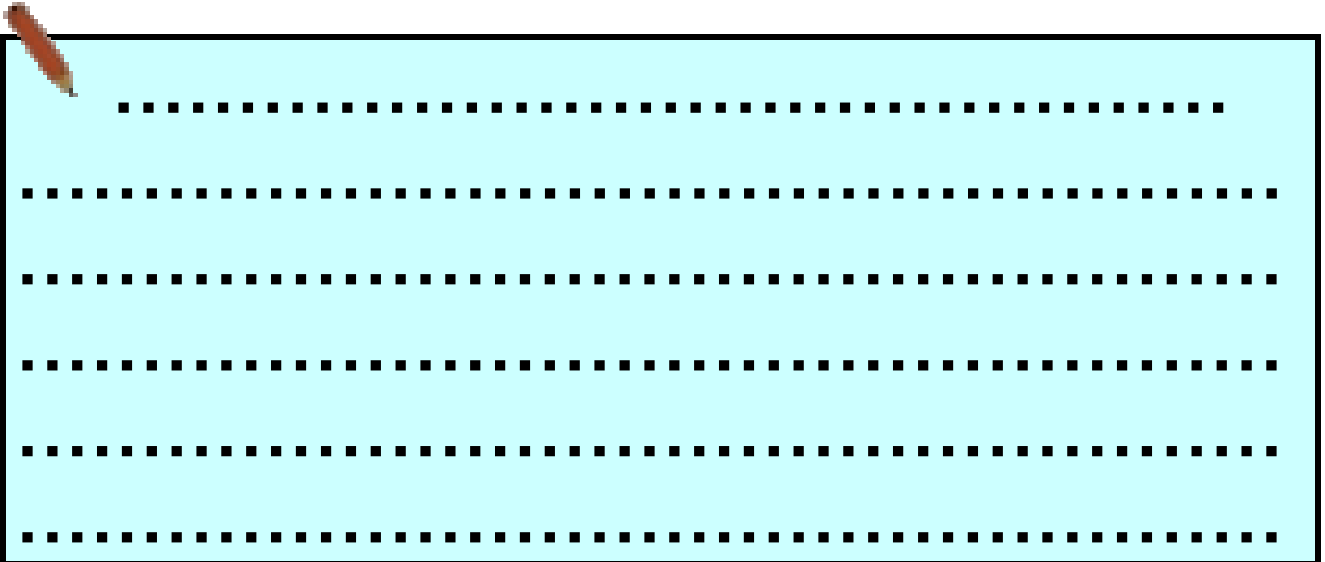
γ) Οργίζεται ο Αίολος.

3. Διαβάζω το κείμενο 3 και συμπληρώνω το παρακάτω σχήμα.

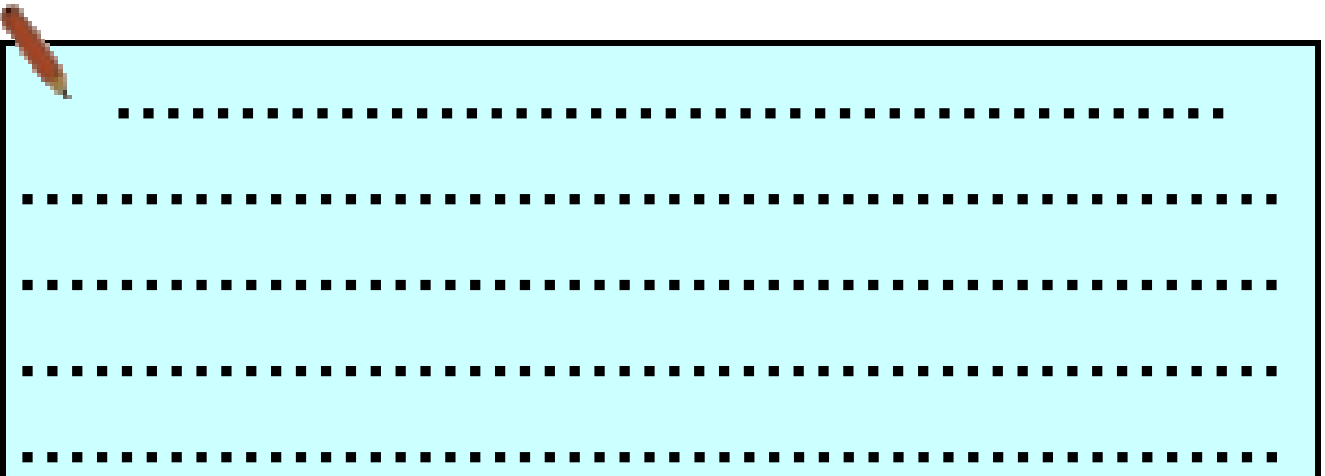

3. Στον Άδη, στις Σειρήνες, στη Σκύλλα και στη Χάρυβδη

1. Ποιους άλλους ήρωες γνωρίζεις που κατέβηκαν ζωντανοί στον Άδη και με ποιο σκοπό;

2. Γράφω με δικά μου λόγια την προφητεία του μάντη Τειρεσία.

.....

.....

.....

.....

3. Τι εννοούμε σήμερα, όταν λέμε τη φράση από τη Σκύλλα στη Χάρυβδη;

Υπογραμμίζω τη σωστή απάντηση.

α) Από τη μία συμφορά στην άλλη.

β) Από τη μία πόλη στην άλλη.

γ) Από τη μία περιπέτεια στην άλλη.

4. Στο νησί του Ήλιου, στο νησί της Καλυψώς και στο νησί των Φαιάκων

1. Ποιο παιχνίδι έπαιξαν η Ναυσικά με τις φίλες της; Εσύ ποια ομαδικά παιχνίδια παίζεις;

2. Διαβάζω το κείμενο 5 και απαντώ:

Με ποιους τρόπους διασκεδάζαν οι αρχαίοι; Εμείς σήμερα πώς διασκεδάζουμε;

.....

.....

.....

.....

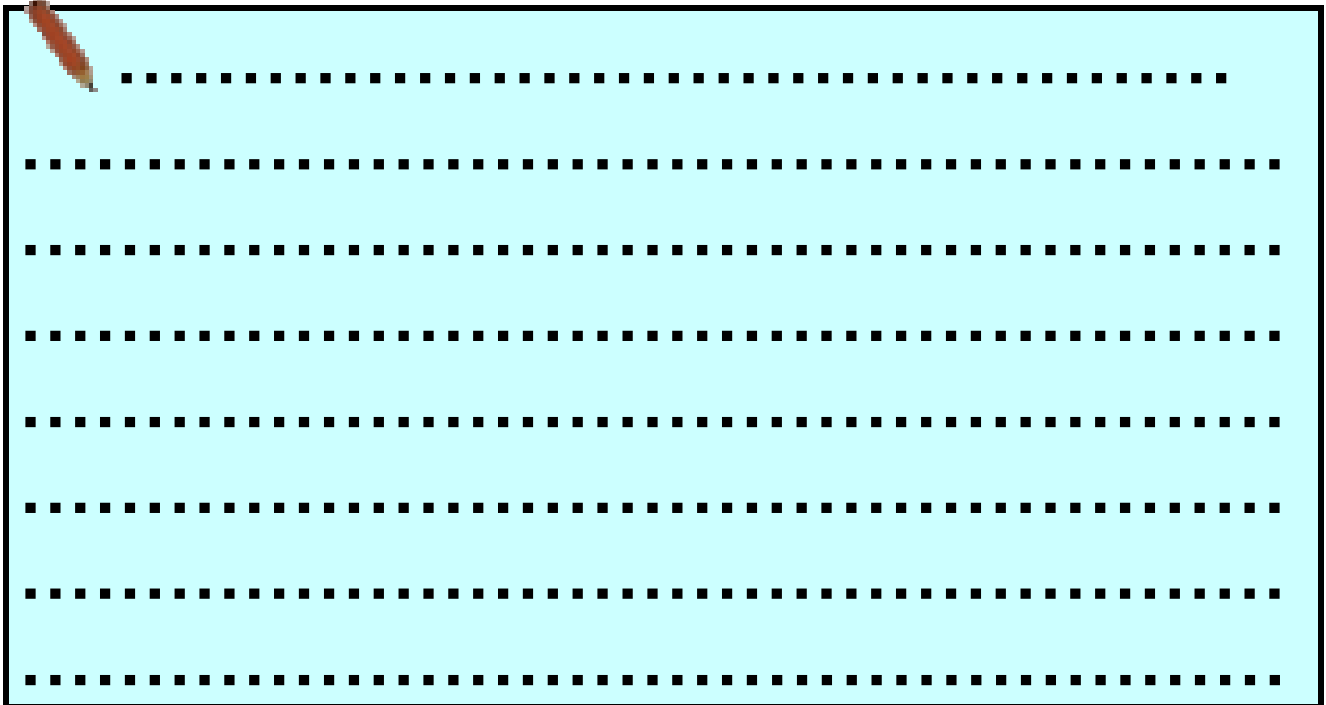
.....
.....
.....
.....

3. Ο Οδυσσέας, καθώς παλεύει με τα αγριεμένα κύματα, καταφεύγει στην προσευχή.

Άκου με, όποιος κι αν είσαι, μεγαλοδύναμη θεέ. Γιατί είναι σεβαστός απ' τους αιώνιους θεούς, όποιος απ' τους ανθρώπους περιπλανώμενος καταφύγει σ' αυτούς ως ικέτης, όπως εγώ τώρα έρχομαι ως ικέτης και πέφτω στα πόδια σου, γιατί βασανίστηκα πολύ. Ελέησε με, δέσποτα, και γίνομαι ικέτης σου.

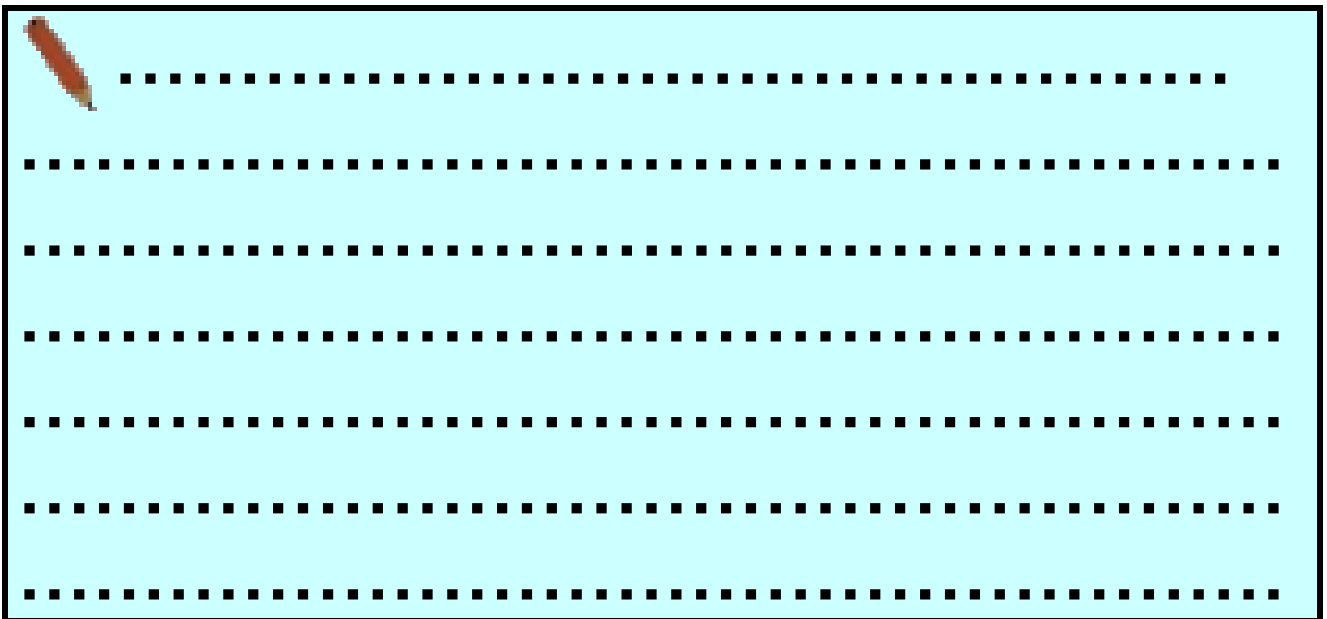
*Όμηρος, Οδύσσεια ε 445-450, μτφ.
Π. Γιαννακόπουλος (με αλλαγές)*

Γράφω κι εγώ μια δική μου
προσευχή.

5. Ο Οδυσσέας στην Ιθάκη

1. Που φαίνεται στο σημερινό μάθημα ο δεσμός ανθρώπου – ζώου; Θυμάσαι κάτι παρόμοιο σε προηγούμενα μαθήματα; Αφηγούμαι στην τάξη μια δική μου εμπειρία με πρωταγωνιστή ένα ζώο.

2. Πώς συμπεριφέρονται οι μνηστήρες στο παλάτι του Οδυσσέα;

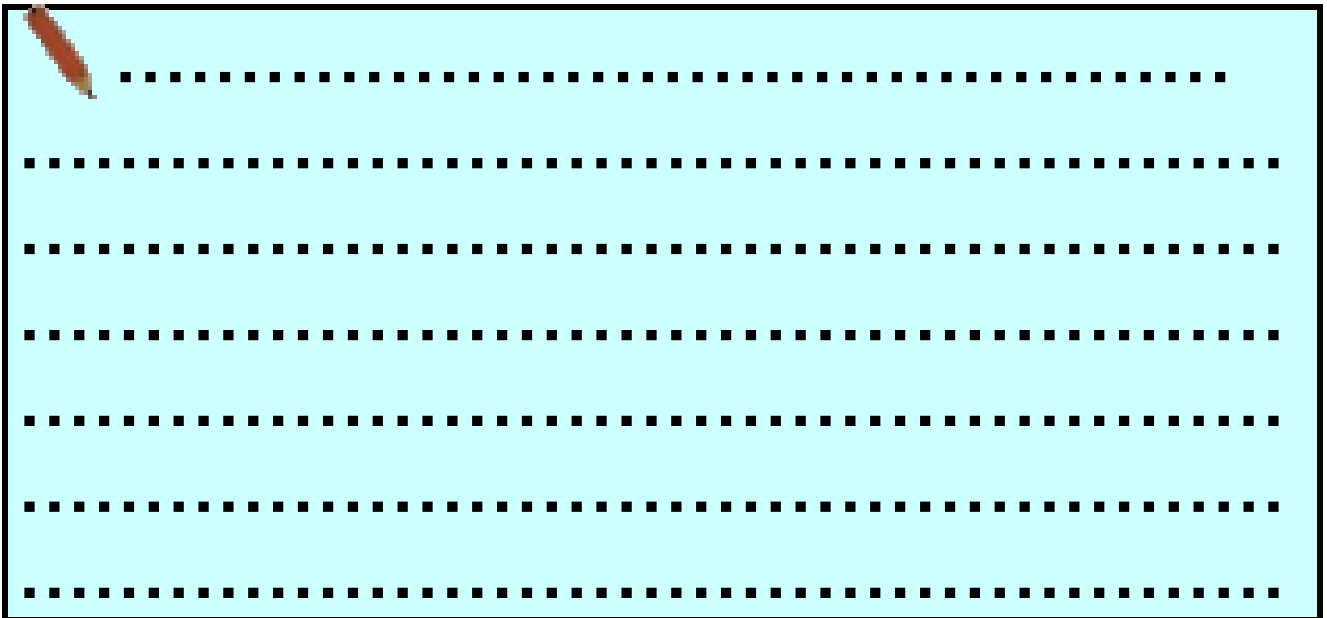
Συμπεριφορά
των
μνηστήρων

3. Τι νομίζεις πως σκέφτεται η Πηνελόπη;

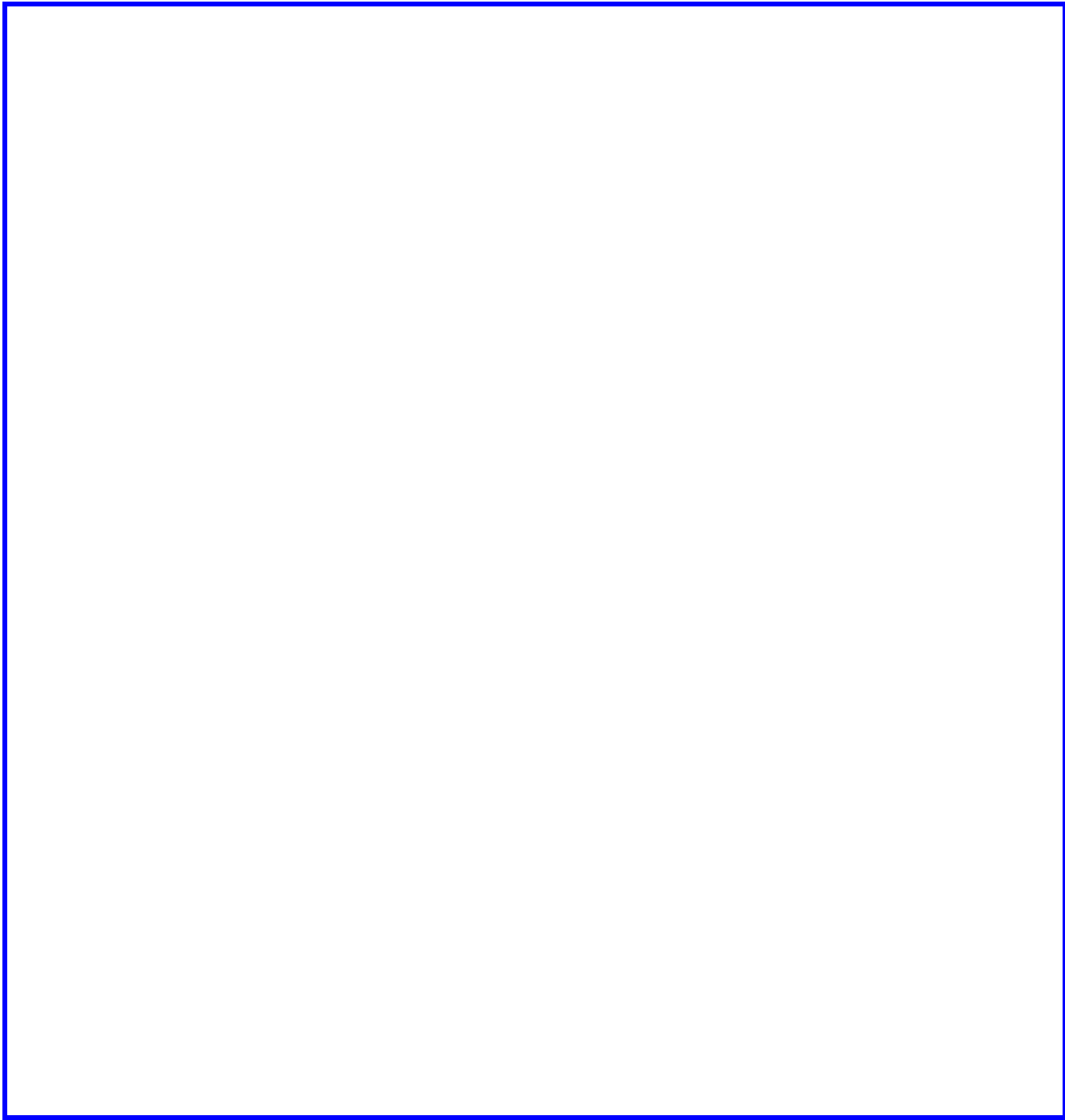

6. Ο Οδυσσέας σκοτώνει τους μνηστήρες

1. Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά του Οδυσσέα προς τους μνηστήρες; Γιατί;

2. Ζωγραφίζω μια σκηνή που μου έκανε εντύπωση από το σημερινό μάθημα.

**3. Παίζουμε θέατρο στην τάξη.
Η Πηνελόπη αναγνωρίζει
τον Οδυσσέα.**

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ 5, 6

Από το μύθο στην πραγματικότητα

Λίγο πριν η Τροία παραδοθεί στις φλόγες, ο Μενέλαος έτρεξε στο παλάτι του Πρίαμου και πήρε πίσω την Ελένη. Όπως είδαμε, ο Τρωικός πόλεμος ξεκίνησε με την αρπαγή της Ελένης από τον Πάρι. Αυτά μας λέει ο Όμηρος.

1. Ο Μενέλαος οδηγεί την Ελένη έξω από την Τροία.

2. Μια άλλη γνώμη

Ο ποιητής Στησίχορος δεν συμφωνεί με τον Όμηρο και λέει ότι δεν έφταιγε η Ελένη που έγινε ο Τρωικός πόλεμος.

«Δεν είναι αληθινός αυτός ο λόγος. Δεν μπήκες στα καλοφτιαγμένα καράβια. Μήτε στα κάστρα πήγες της Τροίας..».

Στησίχορος, Παλινωδία

1. Διαβάζουμε το κείμενο 2 στην τάξη και συζητάμε: Μήπως τελικά δεν ήταν η Ελένη η πραγματική αιτία του πολέμου; Μήπως όλα αυτά είναι δημιουργήματα του μύθου και της φαντασίας των ποιητών;

Πριν από εκατό χρόνια οι άνθρωποι πίστευαν πως ο Τρωικός πόλεμος ήταν παραμύθι πλασμένο από τον Όμηρο. Όταν όμως οι αρχαιολόγοι έφεραν στο φως τα ερείπια της Τροίας, απέδειξαν πως ο μύθος ήταν πραγματικότητα.

2. Ποιο από τα παρακάτω κείμενα έχει σχέση με το μύθο και ποιο με τα πραγματικά γεγονότα; Συζητώ στην τάξη τι είναι μύθος και τι γεγονός και ποια είναι η διαφορά τους.

Αιτία του Τρωικού πολέμου, όπως μας αναφέρει ο Όμηρος, ήταν η αρπαγή της ωραίας Ελένης από τον Πάρη, γιο του Πριάμου. Όλα τα μυκηναϊκά κράτη ένωσαν τις δυνάμεις τους κι εκστράτευσαν εναντίον της Τροίας με αρχηγό τον Αγαμέμνονα, για να πάρουν πίσω την Ελένη.

Τα αίτια του Τρωικού πολέμου ήταν οικονομικά. Η Τροία ήταν μια πλούσια πόλη σε ζηλευτή γεωγραφική θέση. Βρισκόταν στην είσοδο του Ελλησπόντου απ' όπου περνούσαν καράβια φορτωμένα με πολύτιμα εμπορεύματα. Οι Αχαιοί θέλησαν να την κατακτήσουν, γιατί θα βοηθούσε πολύ το εμπόριο τους.

Μύθος:

μια φανταστική διήγηση που εξηγεί ένα γεγονός.

Γεγονός:

κάτι που έγινε και είναι πραγματικότητα.

3. Συμπληρώνω τα κενά.

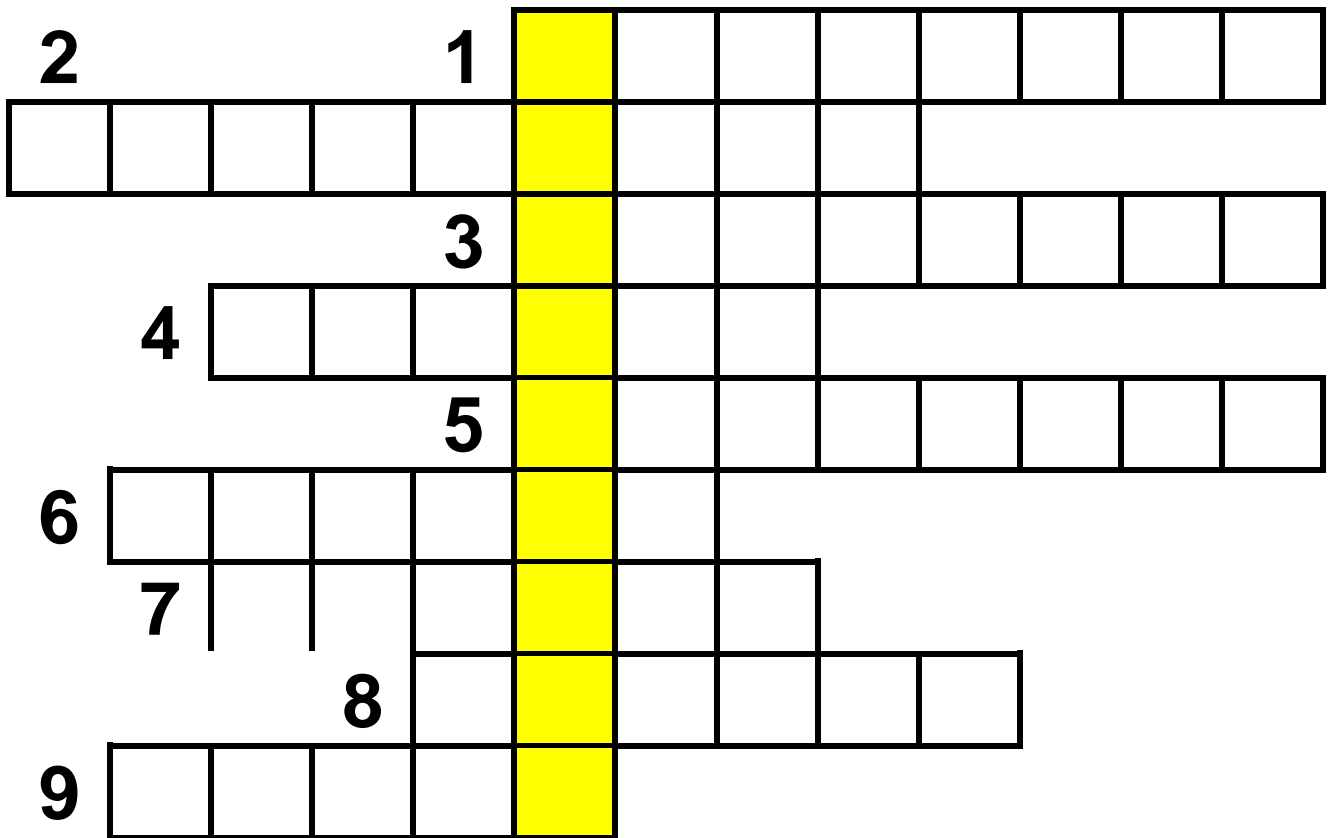
Ο και η
βασίλευαν στην Τροία. Η πόλη είχε
πολύ ψηλά

Ο πάτησε πρώτος το

χώμα της Τροίας. Ο και
ο μάλωσαν για
τη Ο φίλος του
Αχιλλέα, ο πήρε
την του Αχιλλέα και τα
αθέατα άλογά του, τον και
τον και πήγε να
μονομαχήσει με τον
Ο Έκτορας, πριν μπει στη μάχη,
αποχαιρέτησε τη γυναίκα του την
..... και το γιο του τον

.....
Στη μονομαχία που έγινε ο
..... σκότωσε τον
Έκτορα. Με το ξύλινο άλογο, που
λεγόταν και
κατάφεραν οι να
μπουν στην.....

4. Λύνω το σταυρόλεξο. Στην
κάθετη στήλη βρίσκω το όνομα της
γυναίκας του Έκτορα.

1. Σ' αυτήν έδωσε το μήλο ο Πάρης.
2. Δεν την πίστευε κανείς.
3. Ο βασιλιάς του Άργους.
4. Ο ποιητής της Ιλιάδας.
5. Ο βασιλιάς της Ιθάκης.
6. Κόρη του Άνιου.
7. Το ποίημα που μιλάει για τον Τρωικό πόλεμο.
8. Έτσι λέγονταν τότε οι κάτοικοι της Ελλάδας.
9. Η γυναίκα του Πρίαμου.

5. Ποιοι θεοί βοηθούν τον Οδυσσέα και ποιος τον εμποδίζει να γυρίσει στην πατρίδα τους Γιατί;

6. Ποιον από τους κινδύνους που συνάντησε ο Οδυσσέας στις περιπλανήσεις του θεωρείτε πιο δύσκολο και γιατί;

7. Ποιες ενέργειες του Οδυσσέα δείχνουν την εξυπνάδα του;

8. Δείχνω στο χάρτη το νησί των Φαιάκων (Κέρκυρα) και την Ιθάκη.

9. Αντιστοιχίζω αυτά που ταιριάζουν.

Πηνελόπη	πολυμήχανος
Οδυσσέας	πιστή
Σύντροφοι	συμπαραστάτης
Πολύφημος	άμυαλοι
Μνηστήρες	βίαιος
Τηλέμαχος	προκλητικοί

10. Τι εννοούμε σήμερα, όταν λέμε τη λέξη *οδύσσεια*; Υπογραμμίζω το σωστό.

α) περιπέτειες, περιπλανήσεις, ταλαιπωρία

β) μια ευχάριστη διαδρομή

γ) το παλάτι του Οδυσσέα

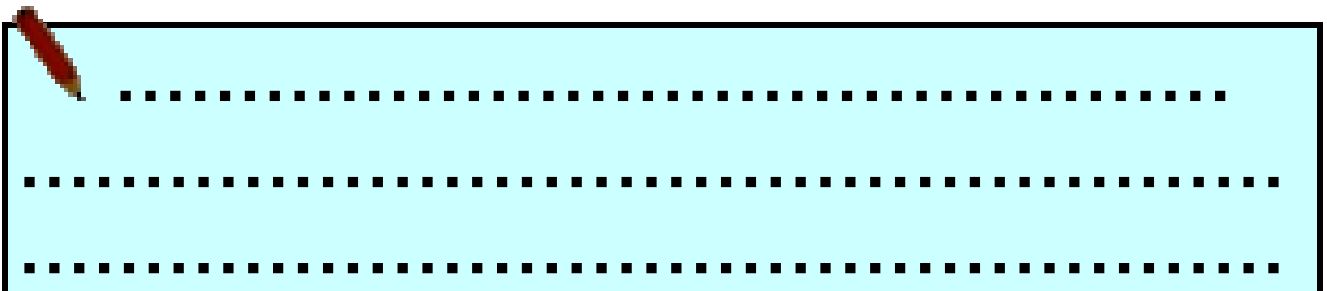
ΕΝΟΤΗΤΑ 7

Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΛΙΘΟΥ

1. Παλαιολιθική εποχή. Όταν ο άνθρωπος ήταν τροφосуλλέκτης και κυνηγός

1. Δείχνω στο χάρτη της Ελλάδας που βρίσκεται το σπήλαιο των Πετραλώνων.

2. Διαβάζω το κείμενο 5 και γράφω ποιες πληροφορίες μου δίνουν οι βραχογραφίες για τα ζώα που ζούσαν στην παλαιολιθική εποχή. Ποια από τα ζώα αυτά δεν υπάρχουν σήμερα;

3. Ζωγραφίζω κι εγώ ένα ζώο της προϊστορικής εποχής.

4. Φτιάχνω κι εγώ τα δικά μου λίθινα εργαλεία. Μαζεύω βότσαλα από την παραλία και χτυπώντας τα μεταξύ τους, τους δίνω το σχήμα που θέλω.

5. Οι άνθρωποι της παλαιολιθικής εποχής ψάρευαν με κιούρτους. Οι κιούρτοι ήταν ψάθινα καλάθια που τα τοποθετούσαν στη θάλασσα για να φυλακίζουν τα ψάρια.

Όταν βρεθείς στη θάλασσα ή σ' ένα ποτάμι, μπορείς να ψαρέψεις κι εσύ με το δικό σου κιούρτο.

Παίρνεις ένα ψάθινο καλάθι ή μια πλαστική λεκάνη, στερεώνεις με λάστιχο στο στόμιο του ένα τεντωμένο άσπρο πανί, αφού πρώτα αφήσεις ένα μικρό άνοιγμα. Μέσα στη λεκάνη βάζεις μερικές πέτρες και λίγο ψωμί με τυρί. Ρίχνεις τον κιούρτο σου στη θάλασσα και περιμένεις. Τα ψάρια πηγαίνουν να φόνε το δόλωμα και φυλακίζονται.
Καλή επιτυχία!

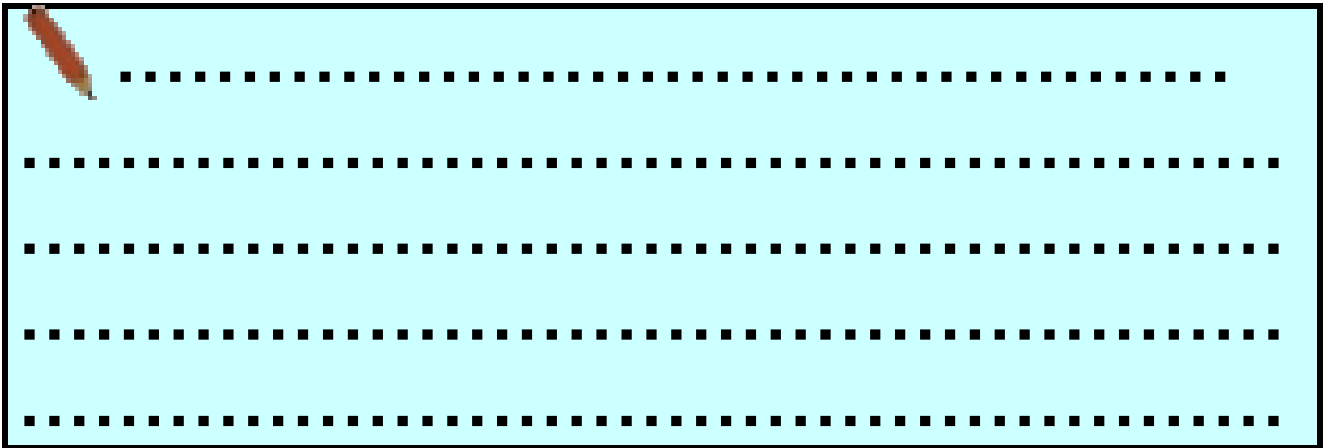
2. Νεολιθική εποχή. Όταν ο άνθρωπος έγινε γεωργός και κτηνοτρόφος

1. Συμπληρώνω τον παρακάτω πίνακα

	Παλαιολιθική εποχή	Νεολιθική εποχή	Σήμερα
Εργαλεία			
Τροφή			
Στέγη			
Ενδυμασία			

2. Οι άνθρωποι από νωρίς κατάλαβαν ότι κατοικώντας πολλοί μαζί θα είχαν πολλές ωφέλειες. Βρείτε μερικές από τις ωφέλειες αυτές.

3. Φτιάχνουμε κι εμείς ένα πήλινο αγγείο.

Παίρνουμε έτοιμο πηλό και τον ζυμώνουμε για να πλάθεται εύκολα. Φτιάχνουμε πρώτα μια στρογγυλή βάση. Ύστερα χαράζουμε με ένα μολυβί γύρω γύρω τη βάση, για να κολλάει πιο εύκολα ο πηλός. Τώρα πλάθουμε «μακαρόνια» και τα τυλίγουμε γύρω από τη βάση, το

ένα πάνω στο άλλο. Όταν ψηλώσει το αγγείο, το λειαίνουμε με τις άκρες των δαχτύλων μας μέσα και έξω. Αφήνουμε το αγγείο μας να στεγνώσει και το βάφουμε με τέμπρες.

4. Φτιάχνω κι εγώ ένα προϊστορικό κολιέ με μικρά κοχύλια, που τα περνώ σε μια κλωστή, και το φοράω.

5. Οργανώνουμε μια επίσκεψη σ' ένα σύγχρονο κλωστήριο ή σ' ένα εργαστήριο κεραμικής, για να δούμε τι αλλαγές έχουν γίνει στις εργασίες αυτές.

3. Η Νεολιθική εποχή στην Ελλάδα

1. Ζευγάρωμα αυτά που ταιριάζουν

A	B
λίθος	Χτισμένο με λίθους
λίθινο	πέτρα
παλαιολιθικό	ανήκει στη νεολιθική εποχή
νεολιθικό	τουβλά από άσπρη και άχυρο
λιθόκτιστο	φτιαγμένο από λίθο
πλίνθες	ανήκει στην παλαιολιθική εποχή
μυλόπτερες	ή αυτές άγγξαν το σιτάρι

2. Φαντάσου ότι είσαι αρχαιολόγος και ότι μόλις ανακάλυψες ένα προϊστορικό οικισμό. Γράψε στο ημερολόγιο της ανασκαφής για τα αντικείμενα που βρήκες.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΑΝΑΣΚΑΦΗΣ

.....

.....

.....

.....

.....

3. Αν ζούσες σ' ένα σπίτι στον οικισμό του αρχαίου Διμηνίου, ποια πράγματα θα σου έλειπαν περισσότερο;

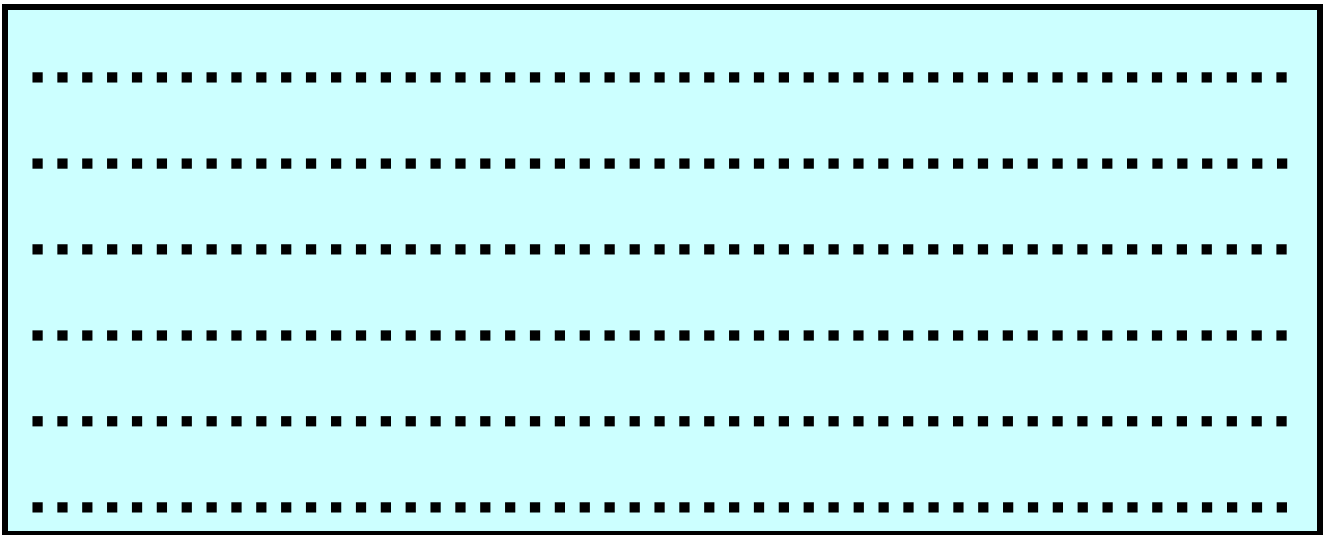

.....

.....

.....

.....

4. Οργανώστε μια επίσκεψη σ' ένα νεολιθικό οικισμό, για να δείτε από κοντά όσα μάθατε στο κεφάλαιο αυτό.

ΕΝΟΤΗΤΑ 8

Ο ΚΥΚΛΑΔΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Α. Ο ΚΥΚΛΑΔΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

1. Η ζωή των Κυκλαδίων

1. Παρατηρώ το χάρτη και ζευγαρώνω αυτά που ταιριάζουν στην επόμενη σελίδα:

Τα εἶπαν Κυκλάδες γιὰτί
 Ἐτοί λῆμε ἀλλίως τῆ Θῆρα
 Ἐκεί ἀφησε ὁ Θεσῆας
 τὴν Ἀριάδνη
 Τα νησιά αὐτὰ δεῦν ἀκούνε
 καλά
 Το νησί αὐτὸ ἔχει
 ηφαιστειο
 Ἐκεί ἦταν ἱερέας ὁ Ἄνιος
 Βγάζει τὰ πιο καλά
 λουκούμια

Ζῦρος
 Νάσος
 Σαντορίνη
 Δῆλος
 Κουφονήσια
 Θῆρα
 σχηματίζουν κύκλο
 γύρω απ' τὴ Δῆλο

2. Αν ζωντάνευε το ειδώλιο της εικόνας, τι νομίζεις ότι θα μας έλεγε;

.....

.....

.....

.....

.....

3. Παρατηρώ το αγγείο της εικόνας 1 και ζωγραφίζω κι εγώ ένα δικό μου κυκλαδίτικο καράβι.

.....

2. Η τέχνη των Κυκλαδίων

1. Παρατηρώ την εικόνα 2 και συμπληρώνω το παρακάτω κείμενο με τις λέξεις που ταιριάζουν (κοσμηματοθήκη, γουρουνάκι, σμίλη, μάρμαρο, αγγείο, σφυρί, γλύπτης).

Το αυτό παριστάνει ένα
..... και είναι
φτιαγμένο από

Πιθανόν να ήταν μια
..... Ο καλλιτέχνης
που επεξεργάζεται το μάρμαρο
λέγεται και
χρησιμοποιεί τα κατάλληλα
εργαλεία, όπως το
και τη

2. Ζωγραφίζω το κυκλαδικό ειδώλιο, όπως το φαντάζομαι. Του βάζω μαλλιά και χρώματα.

3. Σε τι νομίζεις ότι θα χρησίμευαν τα τηγανόσχημα αγγεία; Σίγουρα όχι για να τηγανίζουν.

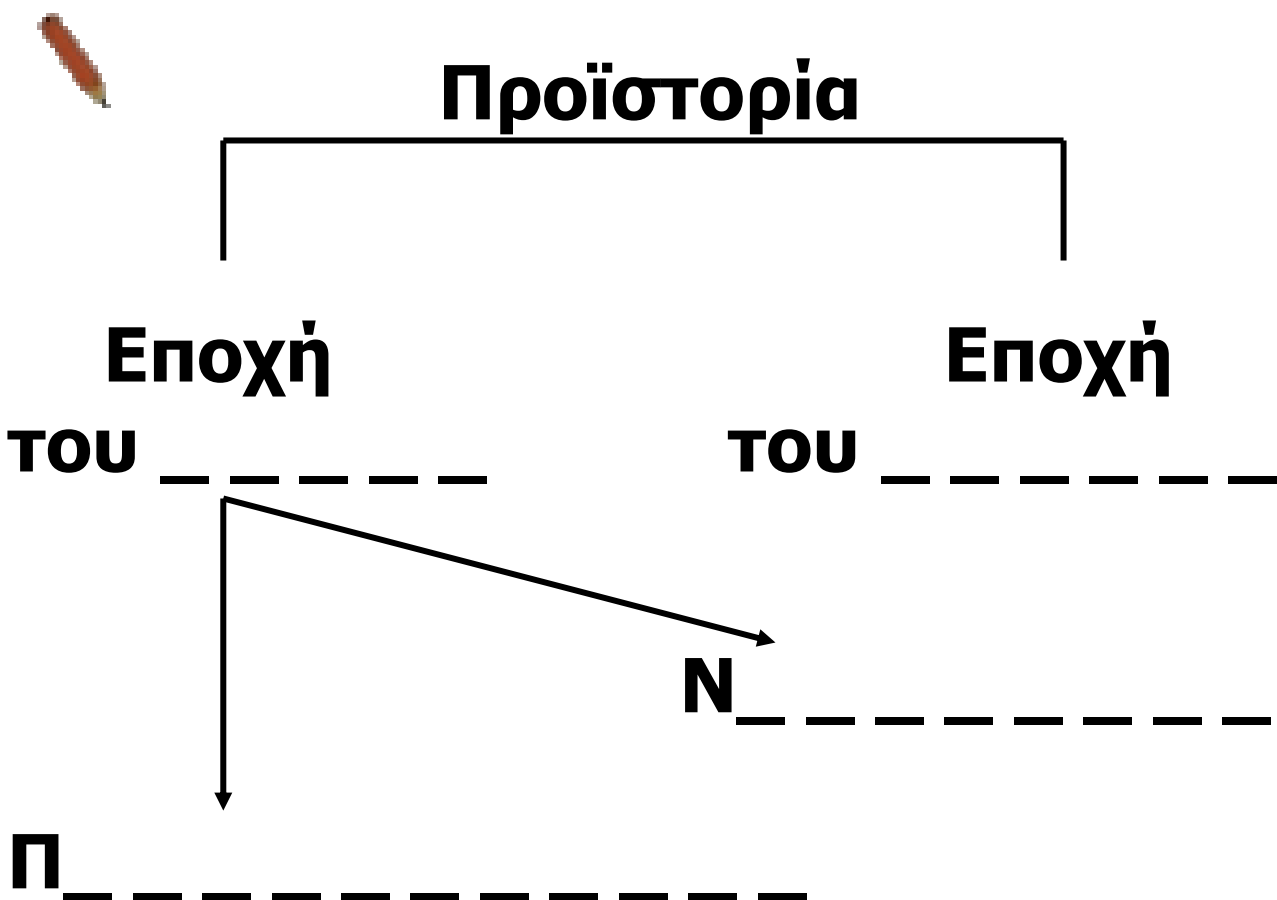
4. Φτιάχνω με πηλό ή πλαστελίνη ένα κυκλαδικό ειδώλιο που μου άρεσε πιο πολύ.

5. Παιχνίδι κινητικό. Χοροπηδάμε με τους ήχους νησιώτικης μουσικής. Μόλις σταματήσει η μουσική, μένουμε ακίνητοι παίρνοντας τη στάση ενός ειδωλίου που διαλέξαμε.

6. Οργανώνουμε μια επίσκεψη σε μουσείο με έργα κυκλαδικής τέχνης.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ 7, 8

1. Συμπληρώνω το παρακάτω διάγραμμα με τις εποχές που αποτελούν την Προϊστορία.

2. Ποια από τα παρακάτω γνωρίσματα ανήκουν στην παλαιολιθική και ποια στη νεολιθική εποχή; Σημειώνω **Π** για την παλαιολιθική και **Ν** για τη νεολιθική.

- _____ **A.** Μόνιμη κατοικία
- _____ **B.** Εξημέρωση ζώων
- _____ **Γ.** Καλλιέργεια της γης
- _____ **Δ.** Τροφосуλλέκτης
- _____ **Ε.** Ζωγραφιές στις σπηλιές
- _____ **ΣΤ.** Κατοικία σε σπηλιές
- _____ **Ζ.** Κατασκευή πήλινων αγγείων
- _____ **Η.** Χρήση εργαλείων από ακατέργαστη πέτρα

3. Βάζω τη σωστή ονομασία κάτω από τα εργαλεία:

μυλόπετρα, σφονδύλι, δρεπάνι, αξίνα, λεπίδα, αγκίστρι.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Ζευγαρώνω αυτά που ταιριάζουν.

μάρμαρο

οψιανός

**γυναικεία
ειδώλια**

ναυτικοί

αρπιστής

τηγανόσχημα

κτερίσματα

τοιχογραφίες

**Ακρωτήρι
Θήρας**

Πάρος, Νάξος

Κέρος

αγγεία

Κυκλαδίτες

**διπλωμένα
χέρια**

Μήλος

τάφοι

ΕΝΟΤΗΤΑ 9

Ο ΜΙΝΩΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Β. Ο ΜΙΝΩΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

1. Η Μινωική Κρήτη

1. Συμπληρώνω τον παρακάτω πίνακα με τα προϊόντα που αγόραζαν και πουλούσαν οι Μινωίτες.

Προϊόντα που αγόραζαν	Προϊόντα που πουλούσαν

2. Σημειώνω δίπλα σε κάθε φράση Σωστό ή Λάθος, όπου νομίζω ό,τι ταιριάζει.

- α) Οι Κρήτες λέγονταν και Μινωίτες.
- β) Οι Μινωίτες έγιναν σπουδαίοι ναυτικοί, γιατί δεν γνώριζαν τη γεωργία
- γ) Οι Μινωίτες έγιναν θαλασσοκράτορες, γιατί ήξεραν καλό κολύμπι
- δ) Οι Μινωίτες πουλούσαν ελεφαντόδοντο και χαλκό και αγόραζαν σιτάρι, κρασί και λάδι
- ε) Όλοι οι βασιλιάδες της Κρήτης λέγονταν Μίνωες
- στ) Οι πόλεις της Κρήτης ήταν οχυρωμένες με τείχη η ζωή των Μινωιτών ήταν όλο πολέμους.

..... ζ) Η ζωή των Μινωιτών
ήταν όλο πολέμους

 3. Η ακροστιχίδα «κρύβει» τον
αρχαιολόγο που ανακάλυψε την
Κνωσό.

— — — — —

Η μητέρα του
Μίνωα

— — — — —

Ήταν ο Μίνωας
Μέταλλο που
αγόραζαν

— — — — —

οι Μινωίτες
Επάγγελμα
των Μινωιτών

— — — — —

— — — — —

Η πρώτη κατοικία
του ανθρώπου

4. Συμπληρώνω το παρακάτω κείμενο.

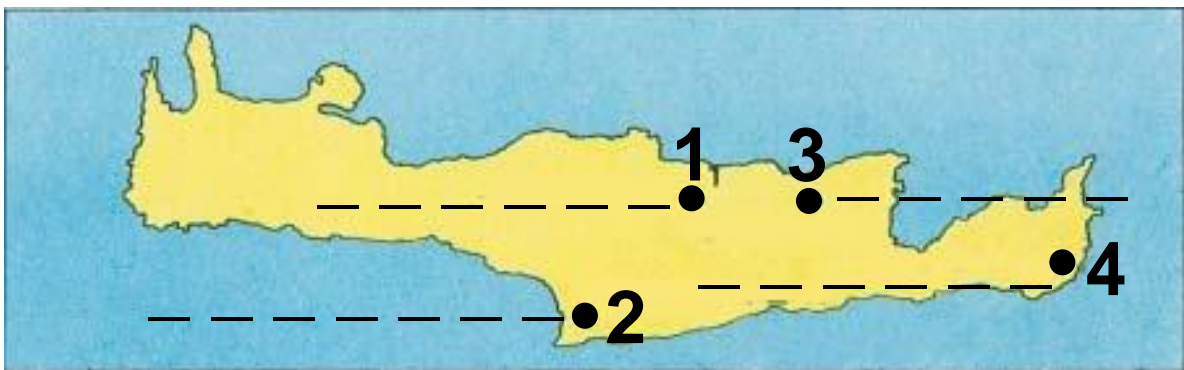
Στην Κρήτη αναπτύχθηκε ένας
λαμπρός ΠΟΥ
ονομάστηκε
από το μυθικό βασιλιά
Οι Μινωίτες έγιναν σπουδαίοι
..... και τα
..... τους ήταν τα περισσότερα
στη Μεσόγειο θάλασσα. Η
κυριαρχία αυτή των Μινωιτών στη
θάλασσα λέγεται
..... Ο Άγγλος
..... Έβανς έκανε
..... στην Κρήτη και
ανακάλυψε την

2. Το ανάκτορο της Κνωσού

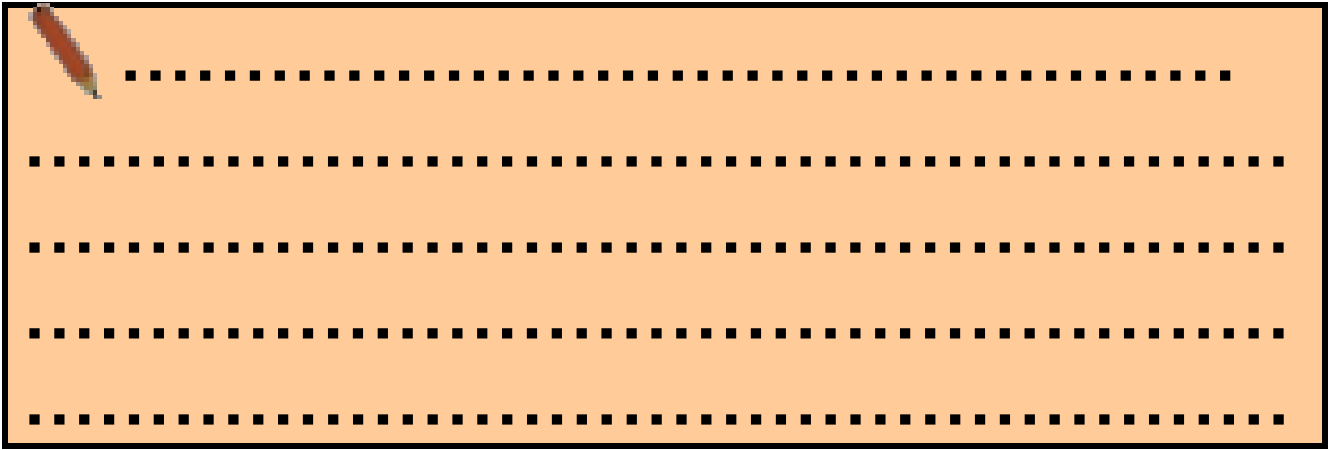
1. Γράφω στη θέση των αριθμών τις μεγάλες πόλεις της Κρήτης, όπου υπήρχαν ανάκτορα

(**1. Κνωσός, 2. Φαιστός, 3. Μάλια, 4. Ζάκρος**).

Τι παρατηρώ για τη θέση που χτίστηκαν; Ποιο συμπέρασμα βγάζω;

2. Διαβάζω το κείμενο 5 και απαντώ. Ποιος ήταν ο ρόλος του βασιλιά στην οργάνωση του εμπορίου;

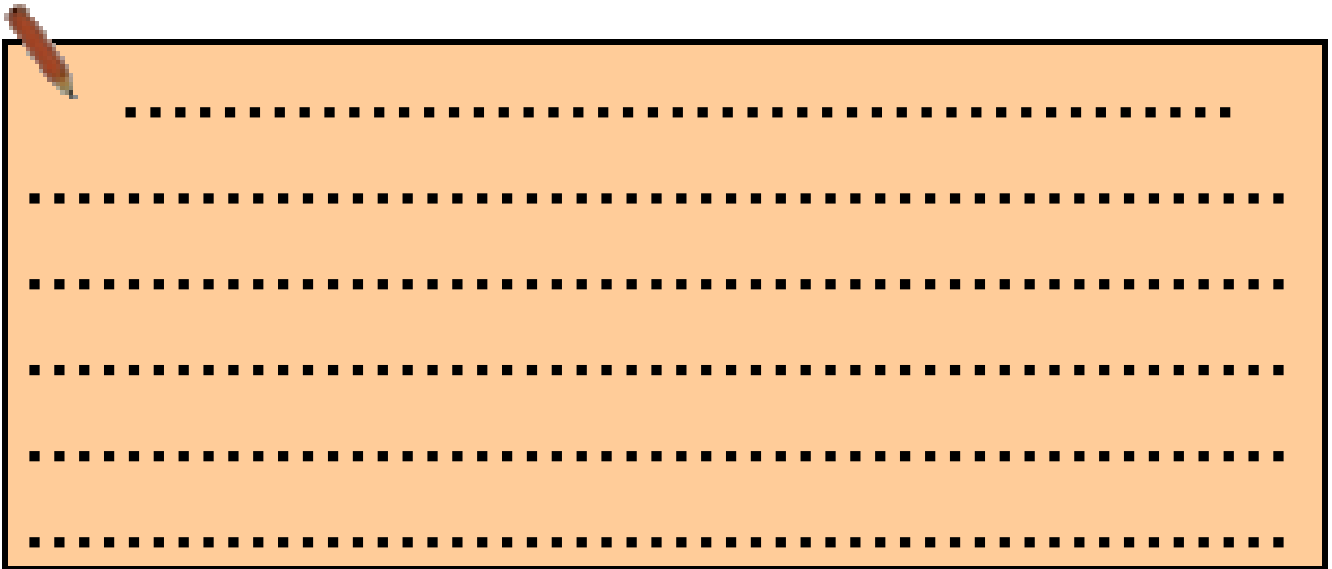
3. Φτιάχνουμε με πηλό ή πλαστελίνη ένα μινωικό πλοίο σαν αυτό της εικόνας.

4. Φαντάσου ότι είσαι αγγειοπλάστης στην Κνωσό του 1600 π.Χ. και δέχεσαι την επίσκεψη ενός Φοίνικα εμπόρου που θέλει να αγοράσει αγγεία. Τι θα του έλεγες για να τον πείσεις να αγοράσει τα όμορφα αγγεία σου; Παριστάνουμε το διάλογο στην τάξη.

3. Η Καθημερινή ζωή των Μινωιτών

1. Παρατηρώ τις εικόνες 1 και 2. Τι πληροφορίες μου δίνουν για τον τρόπο που διασκεδάζαν οι Μινώιτες; Εμείς σήμερα διασκεδάσουμε με τον ίδιο τρόπο;

2. Παρατηρώ τις εικόνες 6,7,8 και περιγράφω την ενδυμασία των ανδρών και των γυναικών. Το κείμενο 5 θα με βοηθήσει να μάθω για τον καλλωπισμό των γυναικών.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Διαβάσω το κείμενο 4 και απαντώ. Τι έτρωγαν και τι έπιναν οι Μινωίτες; Από που το μαθαίνουμε; Εμείς τι τρώμε σήμερα;

Οι Μινωίτες έτρωγαν	Οι Μινωίτες έπιναν

4. Την ώρα της Φυσικής Αγωγής χορεύουμε κι εμείς ένα κυκλικό χορό, όπως αυτόν της εικόνας 1.

5. Οι αστράγαλοι είναι κοκαλάκια από τα πόδια μικρών ζώων. Οι παππούδες σας έπαιζαν με αυτούς και τους ονόμαζαν κότσια ή βεζίρηδες. Ζητήστε να σας δείξουν πώς παίζονται και διασκεδάστε μαζί τους με αυτό το παιχνίδι.

4. Η θρησκεία και η γραφή των Μινωιτών

- 1.** Παρατηρώ την εικόνα 4 και περιγράφω τη θεά
- 2.** Παρατηρούμε την τελετή προς τιμήν της θεάς και προσπαθούμε να την παραστήσουμε στην τάξη.

- 3.** Σχεδιάζω τα ιερά σύμβολα της θρησκείας των Μινωιτών.

4. Οι Μινωίτες, όταν ήθελαν να γράφουν ζέστη, σχεδίαζαν έναν ήλιο. Αν ήθελαν να γράφουν νύχτα, σχεδίαζαν ένα φεγγάρι. Τα σύμβολα αυτά τα λέμε ιδεογράμματα. Αν προσέξεις γύρω σου θα βρεις και σήμερα τέτοια σύμβολα που χρησιμοποιούνται αντί για λέξεις, για να βοηθούν όσους δεν μπορούν να τις διαβάσουν π.χ. πράσινος σταυρός σημαίνει φαρμακείο, καρδιά σημαίνει αγάπη κτλ. Φτιάξε μια δική σου πινακίδα με ιδεογράμματα που θα λέει: «Τα

παιδιά αγαπούν το μουσείο, το μπάνιο, το χορό, τη μουσική».

5. Φέρνουμε από το σπίτι διάφορα τρόφιμα: σιτάρι, φασόλια, σοκολάτες, σταφίδες, ξερά σύκα, καραμέλες, μικρά μπουκαλάκια με λάδι, κρασί, μέλι, φακές, μακαρόνια, ρόδια...και τα βάζουμε σε ένα κουτί. Ύστερα βγάζουμε ένα-ένα και βρίσκουμε ποια από αυτά θα μπορούσαν να έχουν και να προσφέρουν στη θεά τους οι Μινωίτες.

5. Η τέχνη των Μινωιτών

1. Τι βοήθησε τους Μινωίτες να φτιάχνουν πιο τέλεια τα αγγεία τους;

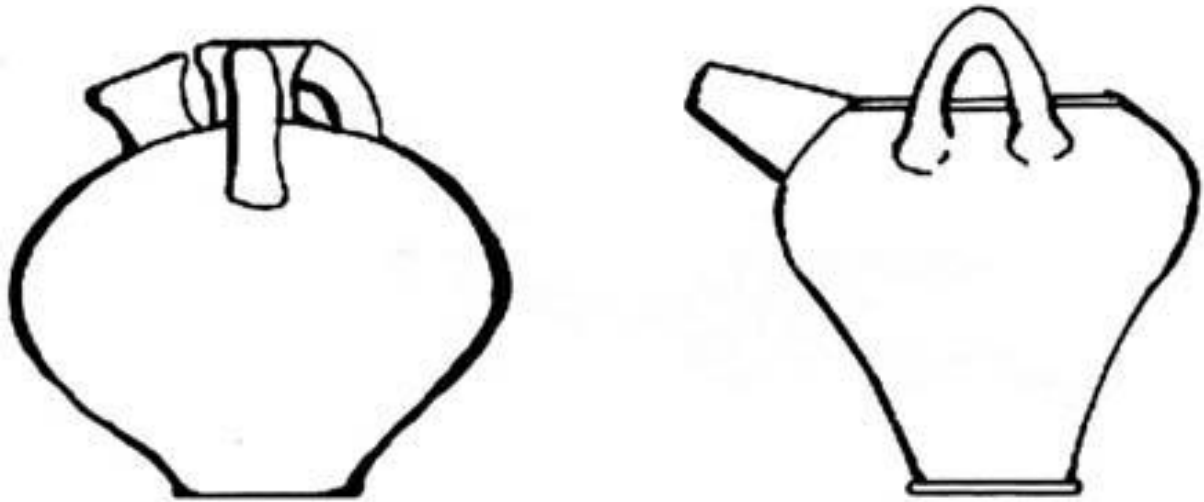
.....

2. Διαβάσω το κείμενο 2 και συμπληρώνω τον παρακάτω πίνακα.

Σχήματα αγγείων	Σχέδια που ζωγράφιζαν στα αγγεία

3. Θυμάμαι τι ζωγράφιζαν πάω στα αγγεία τους οι Μινωίτες και ζωγραφίζω κι εγώ τα δικά μου αγγεία.

4. Φτιάχνω κι εγώ τη δική μου σφραγίδα με πηλό. Δίνω στον πηλό το σχήμα που θέλω και χαράξω επάνω του με ένα μυτερό ξυλαράκι την εικόνα που μου αρέσει.

Όταν στεγνώσει ο πηλός, πιέζω τη σφραγίδα πάνω σε πλαστελίνη και βλέπω το αποτύπωμά της.

5. Ποιες από τις παρακάτω τοιχογραφίες βρέθηκαν στην Κρήτη; Να διαγράψεις τα λάθη.

Ο πρίγκιπας με τα κρίνα,
οι πυγμάχοι,
η Αμερικάννα,
τα δελφίνια,
ο ξανθός πρίγκιπας,
το γαλάζιο πουλί,
η Παριζιάνα,
τα ταυροκαθάψια,
ο ψαράς.

ΕΝΟΤΗΤΑ 10

Ο ΜΥΚΗΝΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Γ. Ο ΜΥΚΗΝΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

1. Αχαιοί, οι πρώτοι Έλληνες

1. Γράφω στο χάρτη της επόμενης σελίδας στη θέση των αριθμών τα σπουδαιότερα μυκηναϊκά κέντρα, όπως δίνονται παρακάτω:

**1. Μυκήνες 2. Πύλος 3. Τίρυνθα
4. Ιωλκός 5. Ορχομενός 6. Θήβα
7. Αθήνα**

 2. Διαβάζω το κείμενο 2 και απαντώ. Πώς χαρακτηρίζει ο Όμηρος τον Αγαμέμνονα; Γιατί;

.....

.....

.....

.....

2. Οι Αχαιοί πήγαν και στην Κύπρο

1. Παρατηρώ με προσοχή την εικόνα 5 και την περιγράφω. Ποιον πολιτισμό μου θυμίζει; Σε ποιο συμπέρασμα καταλήγω;

2. Υπογραμμίζω τη σωστή απάντηση:

A) Οι Μυκηναίοι ήρθαν στην Κύπρο γιατί:

- α) ήταν όμορφος τόπος
- β) είχε πολύ χαλκό
- γ) είχε μεγάλες πόλεις

B) Οι άνθρωποι σήμερα πηγαίνουν να ζήσουν σε άλλες χώρες για να:

- α) γνωρίσουν νέους τόπους
- β) μάθουν ξένες γλώσσες
- γ) να βρουν δουλειά

3. Παίζουμε θέατρο στην τάξη με θέμα το εμπόριο. Παίζουν ο βασιλιάς, οι Μυκηναίοι έμποροι, οι Κύπριοι έμποροι, οι τεχνίτες. Μας βοηθάει το κείμενο 3.

3. Η ακρόπολη των Μυκηνών

 1. Η ακρόπολη των Μυκηνών ήταν περιτριγυρισμένη από τείχος. Γιατί;

.....
.....

Οι αρχαίοι είχαν ονομάσει τα τείχη αυτά
Γιατί;

.....

Εσύ τι πιστεύεις γι' αυτό; Πριν απαντήσεις να μελετήσεις το κείμενο 4.

.....
.....
.....
.....
.....

 2. Η είσοδος της ακρόπολης
ονομάστηκε πύλη

Ποιος ήρωας σκότωσε ένα λιοντάρι
στη Νεμέα;

Σήμερα ζουν λιοντάρια στην
Ελλάδα;

 3. Συμπληρώνω το παρακάτω
κείμενο.

Μέσα στην ακρόπολη κατοικούσαν
.....
ενώ ο λαός ζούσε

.....
Στην κορυφή της ακρόπολης
βρισκόταν το
του βασιλιά.

Ο κεντρικός του χώρος ήταν το
..... ΠΟΥ ΕΪΧΕ
στο κέντρο του την

Οι τοίχοι του ανακτόρου ήταν
στολισμένοι με

.....

4. Στην περιοχή που ζεις υπάρχουν
ερείπια από παλιότερες εποχές; Σε
ποια κατάσταση βρίσκονται; Γιατί
νομίζεις ότι οφείλουμε να τα
προστατεύουμε;

4. Η Καθημερινή ζωή των Μυκηναίων

 1. Συμπληρώνω τον παρακάτω πίνακα με τα προϊόντα που αγόραζαν και πουλούσαν οι Μυκηναίοι.

Αγόραζαν	Πουλούσαν

2. Παρατηρώ την εικόνα 1 με την ασπίδα. Μήπως το σχήμα της σου θυμίζει έναν αριθμό; Κατασκευάζω κι εγώ με χαρτόνι μια παρόμοια ασπίδα.

3. Ποιες πληροφορίες μας δίνει η τοιχογραφία της Μυκηναίας (εικόνα 5) για την ενδυμασία και τον καλλωπισμό των γυναικών εκείνης της εποχής;

4. Διαβάζω το κείμενο 7 και υπογραμμίζω τις λέξεις που έχουν σχέση με τη διασκέδαση των Μυκηναίων.

 5. Συμπληρώνω τον παρακάτω πίνακα με βάση τις πληροφορίες που μου δίνει το κείμενο του σημερινού μαθήματος και οι εικόνες 1, 2, 3 και 4.

Αμυντικά όπλα	Επιθετικά όπλα

6. Στολίζουμε κατάλληλα την τάξη μας και οργανώνουμε ένα γλέντι στα ανάκτορα των Μυκηνών.

5. Η θρησκεία και η γραφή των Μυκηναίων

1. Να υποθέσεις ότι είσαι αρχαιολόγος και ότι μόλις ανακάλυψες ένα θολωτό τάφο. Τι βρήκες μέσα;

.....

.....

.....

.....

.....

2. Διαβάζω το κείμενο 2 και περιγράφω κι εγώ με παρόμοιο τρόπο την προσωπίδα της εικόνας. Συγκρίνω την έκφρασή τους.

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Διαβάζω το κείμενο 4 και υπογραμμίζω τα σωστά.

- Οι Μυκηναίοι δεν ήξεραν να γράφουν.
- Οι Μυκηναίοι έγραφαν ελληνικά
- Οι Μυκηναίοι έγραφαν σε μια γλώσσα που δεν ήταν ελληνική.
- Όσοι ξέρουν ελληνικά μπορούν να διαβάσουν τη γραφή των Μυκηναίων.
- Κανείς δεν μπόρεσε να διαβάσει τη γραφή των Μυκηναίων.
- οι επιστήμονες διάβασαν τη γραφή των Μυκηναίων.

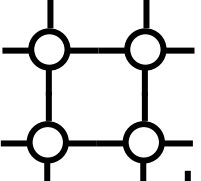
- Οι πινακίδες της Γραμμικής Β' δεν μας δίνουν καμιά πληροφορία για τη ζωή των Μυκηναίων.

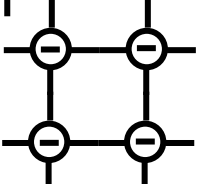
4. Φτιάχνω μια πινακίδα από πλαστελίνη και χαράσσω επάνω με ένα μυτερό ξυλάκι τη χρονολογία που γεννήθηκα χρησιμοποιώντας τους αριθμούς των Μυκηναίων.

ΜΟΝΑΔΕΣ   = 5

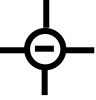
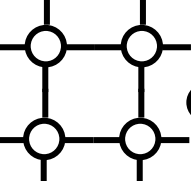

ΔΕΚΑΔΕΣ   = 50

ΕΚΑΤΟΝΤΑΔΕΣ   = 400

ΧΙΛΙΑΔΕΣ   = 4.000

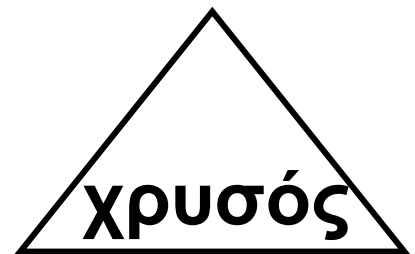
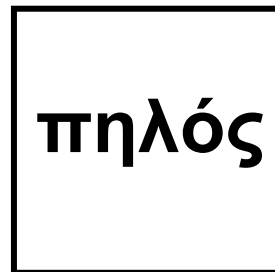
ΔΕΚ. ΧΙΛΙΑΔΕΣ   = 40.000

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ:

     = 14.268

6. Η τέχνη των Μυκηναίων

 1. Οι Μυκηναίοι επεξεργάστηκαν πολλά υλικά με την τέχνη τους. Γράψε τι αντικείμενα έφτιαχναν με τα παρακάτω υλικά.

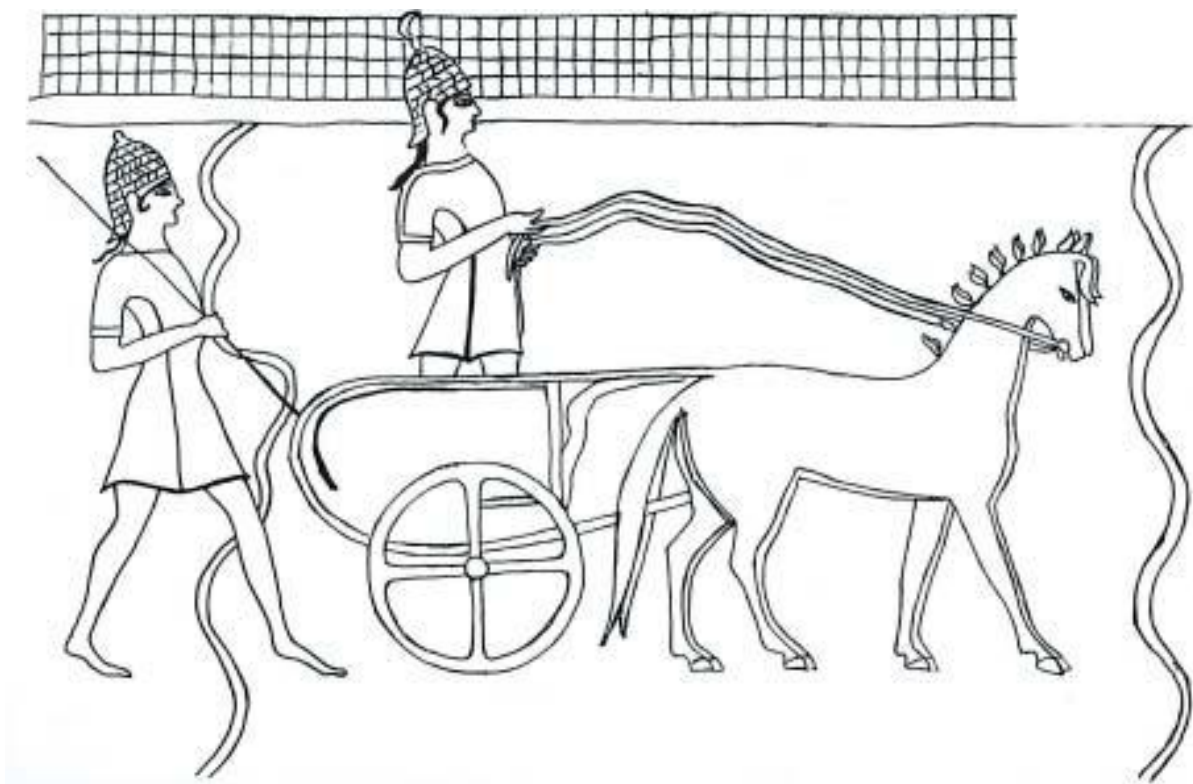
2. Από ποιες εικόνες του βιβλίου σου (σελ. 131-146) φαίνεται ότι οι Μυκηναίοι ήταν πολεμικός λαός;

3. Παιχνίδι κινητικό.

**Μιμούμαστε τους αγγειοπλάστες.
Παριστάνουμε με κινήσεις πώς
ανακάτευαν τον πηλό με το νερό,
πώς τον έπλαθαν, πώς έφτιαχναν
τα αγγεία, πώς τα ζωγράφιζαν, πώς
τα έψηναν στο φούρνο.**

**4. Φτιάχνουμε με χρυσό χαρτόνι
κοσμήματα σαν αυτά των
Μυκηναίων και τα φοράμε.**

5. Χρωματίζουμε την τοιχογραφία.

6. Οργανώνουμε μια επίσκεψη στον αρχαιολογικό χώρο των Μυκηνών ή σ' ένα μουσείο με έργα της μυκηναϊκής τέχνης.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ 9, 10

1. Συμπληρώνω τον παρακάτω πίνακα με αυτά που ταιριάζουν:

**Κνωσός, Μυκήνες, Ζάκρος, Μάλια,
Πύλος, Ορχομενός, Φαιστός,
Τίρυνθα, Ιωλκός.**

 Κέντρα του Μινωικού πολιτισμού	Κέντρα του Μυκηναϊκού πολιτισμού

2. Ενώνω με μια γραμμή αυτά που ταιριάζουν

Έβανς

Μυκήνες

Σλήμαν

Κνωσός

**καταστροφή
Μινωικού πολιτισμού**

**έκρηξη ηφαιστείου
Θήρας**

Μίνωας

βασιλιάς Μυκηνών

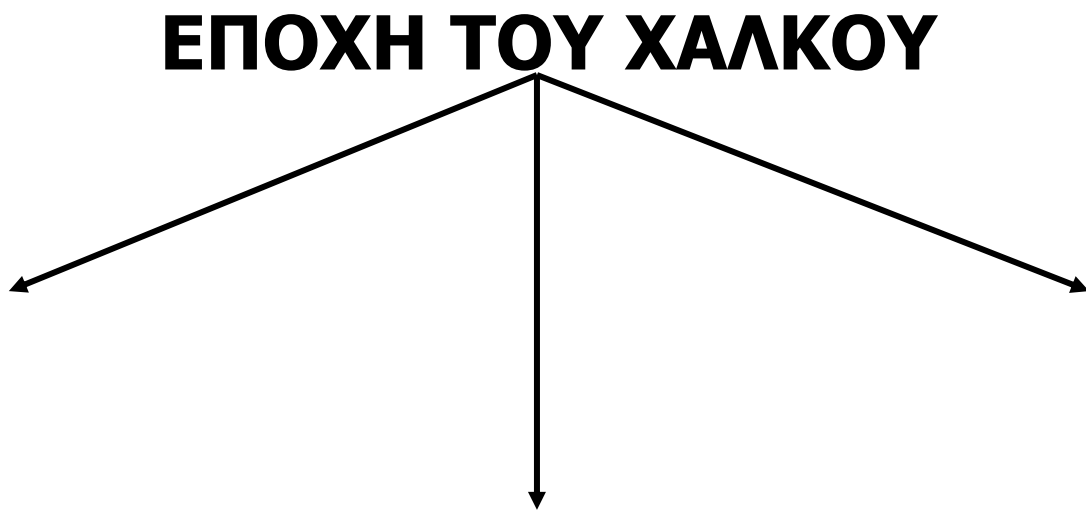
Αγαμέμνονας

βασιλιάς Κνωσού

3. Συμπληρώνω τα κενά.

Τα κέρατα του ταύρου και ο
..... ήταν
σύμβολα της
θρησκείας. Μια γιορτή των
Μινωιτών ήταν τα
..... Στο δίσκο της
Φαιστού η γραφή είναι
Οι Μυκηναίοι λέγονταν και
..... Αυτοί έθαβαν τους
βασιλικούς νεκρούς τους στους
.....
Κοντά τους έβαζαν και τα
προσωπικά τους αντικείμενα, τα
..... Η πρώτη
ελληνική γραφή είναι η
..... Ενώ οι πόλεις της Κρήτης
δεν είχαν τείχη, οι μυκηναϊκές
ακροπόλεις ήταν οχυρωμένες με
.....

4. Συμπληρώνω το παρακάτω διάγραμμα με τους τρεις πολιτισμούς που γεννήθηκαν στην Ελλάδα κατά την εποχή του χαλκού.

5. Αν μπορούσες να μεταφερθείς στην εποχή του χαλκού, σε ποιον από τους τρεις πολιτισμούς θα ήθελες να ζήσεις στον Κυκλαδικό, στο Μινωικό ή στο Μυκηναϊκό και γιατί;

6. Από τα πολύ παλιά χρόνια οι άνθρωποι αγαπούσαν τα ζώα και τα παρίσταναν με την τέχνη τους. Ψάξε να βρεις σε ποιες σελίδες του βιβλίου σου (34 μέχρι 138) υπάρχουν έργα τέχνης που παριστάνουν ζώα και συμπλήρωσε τον παρακάτω πίνακα.

Αριθμός σελίδας	Ζώο που παριστάνεται	Πολιτισμός που ανήκει το έργο

7. Γράφω στη θέση των αριθμών τις περιοχές, όπου αναπτύχθηκαν οι προϊστορικοί πολιτισμοί:

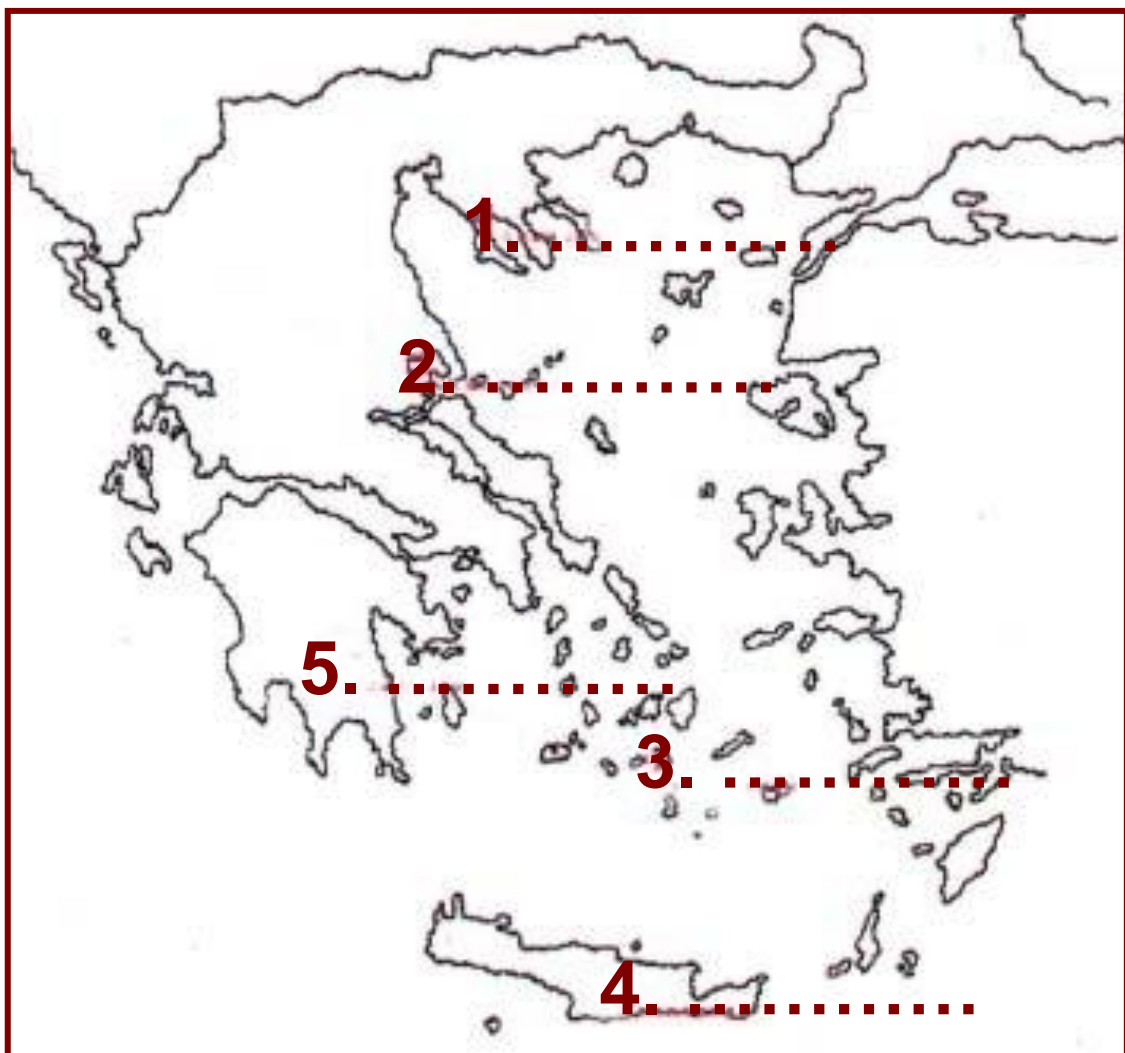
1.ο Παλαιολιθικός (Πετράλωνα

Χαλκιδικής) **2.** ο Νεολιθικός,
(Σέσκλο Μαγνησίας)

3. ο Κυκλαδικός (Κυκλάδες),

4. ο Μινωικός (Κρήτη) και

5. ο Μυκηναϊκός (Μυκήνες).

8. Παίξουμε με τις τοιχογραφίες στο εργαστήριο των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Χωριζόμαστε σε δυο ομάδες και συμπληρώνουμε το παζλ δυο τοιχογραφιών, μιας μινωική και μιας μυκηναϊκής, που θα βρούμε στη διεύθυνση:

Ύστερα τις συγκρίνουμε και παρατηρούμε ομοιότητες και διαφορές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η συγγραφική ομάδα, για τη διατύπωση των δραστηριοτήτων του τετραδίου εργασιών, οφείλει πολλά στα παρακάτω βιβλία και εκπαιδευτικά προγράμματα.

Ιδιαίτερη αναφορά οφείλουμε στα βιβλία της Σοφίας Γιαλουράκη και στις εκπαιδευτικές προτάσεις για τον Ηρακλή της Νίκης Ψαράκη-Μπελεσιώτη.

- Ακτύπης Δ. κ.ά, Στα πολύ παλιά χρόνια, Ιστορία Γ Δημοτικού, ΟΕΔΒ.**
- Βαλαβάνης Π., Ο λόφος με τα κρυμμένα μυστικά Ακρίτας, Αθήνα 1995.**
- Γιαλουράκη Σ., Τα κυκλαδικά ειδώλια ζωντανεύουν, Νέοι Ακρίτες, Αθήνα χ.χ.**

- **Γιαλουράκη Σ., Χρυσές Μυκήνες, Ακρίτας, Αθήνα 2000.**
- **Diela fait F., Το βιβλίο της Αρχαιολογίας, μτφ. Λ. Καραλή Ερευνητές, Αθήνα 2002.**
- **Η γέννηση της γραφής, κατάλογος έκθεσης, επιμ. Σ. Χρυσουλάκη, Τ.Α.Π., Αθήνα 1988.**
- **Ιστορία της Κύπρου, εκδ. «Ομάδα των δέκα», Λευκωσία 1980.**
- **Καραλή Γιαννακοπούλου Λ., Μικροί αρχαιολόγοι. Αναζητώντας τα ανθρώπινα ίχνη μέσα στο παρελθόν, Ακρίτας 1998.**
- **Κροντηρά Λ., Πρώτη γνωριμία με την Κρήτη του Μίνωα, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1987.**
- **Μαϊστρέλλης Σ., «Σχολείο και αρχαιολογικοί χώροι. Σχεδιάζοντας ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα», περ. Τα Εκπαιδευτικά, τ. 75-76, σελ. 77-89, 2005.**

- Μια μέρα στο Μινωικό ανάκτορο Ζάκρου, εκπαιδευτικό πρόγραμμα ΥΠΠΟ, 1988.
- Μινωικός και ελληνικός πολιτισμός από τη συλλογή Μητσοτάκη, εκπαιδευτικό πρόγραμμα, Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης.
- Ο άνθρωπος και η Ιστορία του. Από τον λίθο στον πηλό, Υπ. Παιδείας και Πολιτισμού Κύπρου, Λευκωσία 2000.
- «Ομήρου Ιλιάδα. Ανάμεσα στο μύθο και στην πραγματικότητα», εκπαιδευτικό πρόγραμμα ΥΠΠΟ. Έκδοση Ταμείου αρχαιολογικών Πόρων, 1991.
- Πλατή Μ., Μια φορά κι έναν καιρό στην εποχή του λίθου, Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, Αθήνα 1996.

- Πλατή Μ., Κυκλαδική τέχνη. Εκπαιδευτικά προγράμματα, Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, χ.χ.
- Ψαράκη- Μπελεσιώτη Ν., Αναζητώντας τα ίχνη του Ηρακλή μέσα από το μύθοι μέσα από την τέχνη/ μέσα από τα κείμενα, Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας- Γενική Γραμματεία Ολυμπιακών Αγώνων- ΥΠΠΟ, Αθήνα 2004.
- Ψαράκη- Μπελεσιώτη Ν., Αναζητώντας τα ίχνη του Ηρακλή, εκπαιδευτικές προτάσεις, Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας- Γενική Γραμματεία Ολυμπιακών Αγώνων- ΥΠΠΟ, Αθήνα 2004.
- Οι εκπαιδευτικοί φάκελοι και τα εκπαιδευτικό υλικό για την προετοιμασία μιας επίσκεψης σε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο, που έχουν σχεδιαστεί στα πλαίσια του

προγράμματος Μελίνα, όπως αναφέρονται λεπτομερώς στο εμποπτικό υλικό κάθε ενότητας στο βιβλίο του δασκάλου. Ιδιαίτερη αναφορά οφείλουμε στο φάκελο – μουσειοσκευή «Το Δωδεκάθεο», που έχει σχεδιαστεί από το Κέντρο Μελετών Ακροπόλεως και την Κ. Χατζηασλάνη.

ΠΗΓΕΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

- Αρμενίζοντας στο χρόνο. Το πλοίο στην ελληνική τέχνη, Καπόν, Αθήνα 1995.**
- Αρχαία ελληνικά νομίσματα, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1996.**
- Ελληνική Μυθολογία, επιμ. Ι.Θ. Κακριδή τόμοι 5, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1986.**
- Ελληνική Τέχνη. Η αυγή της ελληνικής τέχνης, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1995.**

- Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμοι Α', Β', Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1971.
- Κροντηρά Λ., Πρώτη γνωριμία με την Κρήτη του Μίνωα, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1987.
- Μια μέρα στο Μινωικό ανάκτορο Ζάκρου, ΥΠΠΟ, 1988.
- Μυλωνάς Γ., Πολύχρυσοι Μυκήναι, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1983.
- Πίνη Ε., Στην ακρόπολη των Μυκηνών, ΥΠΠΟ.
- «Το Δωδεκάθεο», εκπαιδευτικός φάκελος, Κέντρο Μελετών Ακροπόλεως, ΥΠΠΟ.
- Το Νεολιθικό χωριό στο Διμήνι, ΥΠΠΟ.
- Το βιβλίο της Αρχαιολογίας, Ερευνητές, Αθήνα 2002.
- Τσοτάκου-Καρβέλη Αικ., Εικονογραφημένο λεξικό της

**ελληνικής μυθολογίας για παιδιά,
Γνώση, Αθήνα 1992.
<http://www.livius.org>**

**Ευχαριστούμε τη συνάδελφο
Ιωάννα Ηλιοπούλου για τη βοήθειά
της στο σχεδιασμό των χαρτών των
σελ. 62 και 82.**

Πίνακας Περιεχομένων του 2ου τόμου

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

(συνέχεια από τον 1ο τόμο)

ΕΝΟΤΗΤΑ 6:

ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ.. 7

1. Στους Κίκονες, στους Λωτοφάγους και στους Κύκλωπες 7
 2. Στον Αίολο, στους Λαιστρυγόνες και στο νησί της Κίρκης 9
 3. Στον Άδη, στις Σειρήνες, στη Σκύλλα και στη Χάρυβδη .. 11
 4. Στο νησί του Ήλιου, στο νησί της Καλυψώς και στο νησί των Φαιάκων 13
 5. Ο Οδυσσέας στην Ιθάκη 16
 6. Ο Οδυσσέας σκοτώνει τους μνηστήρες..... 18
- Επαναληπτικό Μάθημα 20

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΠΡΟ-ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ 7:

Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΛΙΘΟΥ	28
1. Παλαιολιθική εποχή	28
2. Νεολιθική εποχή	31
3. Η Νεολιθική εποχή στην Ελλάδα.....	34

Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΧΑΛΚΟΥ

<i>ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ</i>	37
---------------------------------	-----------

ΕΝΟΤΗΤΑ 8:

Ο ΚΥΚΛΑΔΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ...	37
1. Η ζωή των Κυκλαδίων	37
2. Η τέχνη των Κυκλαδίων	40
Επαναληπτικό Μάθημα	43

ΕΝΟΤΗΤΑ 9:

Ο ΜΙΝΩΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	47
1. Η Μινωική Κρήτη.....	47
2. Το ανάκτορο της Κνωσού	51
3. Η καθημερινή ζωή των Μινωιτών	53

4. Η θρησκεία και η γραφή των Μινωιτών	56
5. Η τέχνη των Μινωιτών	59

ΕΝΟΤΗΤΑ 10:

Ο ΜΥΚΗΝΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ..	62
1. Αχαιοί, οι πρώτοι Έλληνες	62
2. Οι Αχαιοί πήγαν και στην Κύπρο.....	64
3. Η ακρόπολη των Μυκηνών	66
4. Η καθημερινή ζωή των Μυκηναίων.....	69
5. Η θρησκεία και η γραφή των Μυκηναίων.	72
6. Η τέχνη των Μυκηναίων	75
Επαναληπτικό Μάθημα	78
Βιβλιογραφία - Πηγές εικόνων.....	85

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.